

Pořádková služba — důležitý prostředek velení v manévrových podmínkách

*Plukovník Ludvík Varvařovský,
podplukovník Květoslav Branda*

*Článek zdůrazňuje důležitost pořádkové služby v sou-
dobých podmínkách.*

*Obsahuje zcela nové pojetí organizace pořádkové
služby (prostorově jako u železniční dopravy) s kal-
kulací potřeby sil a prostředků.*

■ Z projevů soudruha Chruščova a Malinovského ze 14. ledna 1960 je zřejmé, že raketová vojska (hlavní druh ozbrojených sil) a palba (rozhodující činitel v bojové činnosti vojsk) naznačují, že příští možná válka, operace a boje této války budou se zřejmě vyznačovat prudkými a náhlými změnami situace. Každá změna situace si současně vyžádá odpovídající změny v uskupení sil a prostředků. To tedy znamená, že budoucí válka (nebude-li jí přes veškeré úsilí zabráněno) může mít od prvních hodin vysoce pohyblivý, manévrový charakter. Překvapivé palebné úderý na protivníka, průlomy obrany z chodu, střetné boje a střetná sražení, rychlé přechody z obrany do útoku a naopak, budou zřejmě běžným projevem bojové činnosti vojsk — projevem nemyslitelným bez manévru palbou a manévru silami a prostředky a to podél fronty, z hloubky k frontě i od fronty do týlu.

■ Toto stručné vyličení charakteristiky soudobé bojové činnosti jistě postačí k tomu, aby bylo zřejmé, že manévr a přesuny budou vyplňovat značnou část činnosti vojsk a budou prováděny nejen za účelem vytvořit co nejvýhodnější uskupení vlastních sil a prostředků, ale i za účelem využít co nejlépe a nejrychleji vlastních palebných úderů, nebo se chránit před palebnými úderý nepřitele. Manévr ovšem může mít nádeji na úspěch jedině tehdy, bude-li prováděn rychle a utajeně, s překvapením pro nepřitele. Ovšem uskutečnit takový manévr v průběhu této dynamické bojové činnosti bude možné jedině tehdy, když bude o celkové činnosti přehled. Povinnost vést přehled o tom, co se děje na bojišti, a to jak na frontě, tak i v týlu, je uložena štábům. Znat situaci znamená ovšem znát i stav komunikační sítě a její zatíženost nebo obsazenost. Organem, který štábu pomáhá řídit pohyby vojsk, je pořádková služba. Jedině dobrá informovanost štábu a spolehlivě fungující pořádková služba jsou zárukou, že manévr bude probíhat plánovitě, skrytě, podle všech pravidel a zásad. Po-

řádková služba je tedy orgánem pro manévr nezbytným.

Na stránkách odborného vojenského tisku byla již uveřejněna řada pojednání, řešících různé problémy pořádkové služby. Tato skutečnost nejlépe dokazuje, že pořádková služba je problémem stále živým a jak se zdá i problémem ne zcela uspokojivě řešeným. Důkaz pro toto tvrzení možno vidět v tom, že převážná část všech pojednání o pořádkové službě řeší zpravidla pouze ty problémy, které se týkají organizace a provádění pořádkové služby za přesunů v týlu vlastních vojsk, za přeskupování před zahájením útočné operace, za obrany apod. Ve všech zmíněných pojednáních je však velmi málo pozornosti věnováno otázkám organizace a řízení pořádkové služby v průběhu operace, tj. v době, kdy situace jsou podstatně složitější a dynamičtější a kdy tedy i řízení pohybů vojsk a tím i organizace pořádkové služby jsou značně obtížnějšími a často velmi ožehavými. Tento stav potvrzuje i řada cvičení; v přípravném období je pořádková služba zpravidla rozvinuta na široké základně, má svoje orgány,

svá stanoviště, svoji samostatnou spojovací síť; jakmile je však operace zahájena, celý tento systém zpravidla svoji existenci končí, ačkoli právě nyní by našel nejširší uplatnění a opodstatnění. Vždyť v této době bude nutné provádět nejen plánované a předvídané manévry a přesuny, ale i manévry a přesuny vynucené činností nepřítele, nehledě na to, že veškerá tato činnost bude ještě ovlivňována různými ztrátami, škodami, překážkami, ničením atd. Zvládnout tyto manévry a přesuny bez pevného a jednotného systému pořádkové služby, systému, který by se organizovaně přemísťoval za postupujícími, nebo před odcházejícími vojsky, není dobře myslitelné. Bude proto jisté k prospěchu věci, objasníme-li si vzájemnou spojitost mezi manévrovým charakterem soudobé bojové činnosti a posláním, důležitostí a významem pořádkové služby pro řízení takové složité činnosti.

Manévr musí být proveden utajeně; aby byl utajen, nestačí utajit přítomnost jednotky v průběhu manévru, ale i před jeho začátkem. Porádková služba musí proto zabezpečovat a kontrolovat dodržování pořádku nejen na osách a v jejich okolí, ale i v prostorech soustředění, ve vyčkávacích prostorech apod.

Manévr má být pro nepřítele překvapením. Aby toho bylo dosaženo, musí pořádková služba kontrolovat a zabezpečit organizovaný a překvapivý vstup manévrující jednotky do boje. To znamená, že těžiště (úsilí) pořádkové služby musí být soustředěno tam, kde bude manévrující jednotka přecházet do předbojové a bojové sestavy, kde se bude přibližovat čáře dotyku s nepřítelem (viz schéma 1). V těchto prostorech bude již zpravidla více jednotek, bude tam tedy i více pohybu, bude tam ve větší nebo menší míře pociťována činnost nepřítele. Tam by mohlo dojít ke zmatku, tam by třebas velmi příznivý dosavadní průběh boje mohl být přiveden vniveč. V těchto prostorech je třeba informovat velitele manévrujících jednotek o opatřeních týkajících se pořádku, upozorňovat je na objížďky, překážky, úseky pozorované nepřítelem atd.

Bylo hovořeno o tom, že nepřítel může rušit a znemožnit manévr také tím, že zničí nebo vyřadí z provozu důležité komunikační objekty. Porádková služba musí proto chránit takové důležité objekty jak proti úderům ze vzduchu, tak i proti nepřátelským záškodníkům, musí kolem nich vytyčit ob-

jížďky, zabezpečit na nich plynulý pohyb, aby nedocházelo k nebezpečnému hromadění jednotek u nich, provádět jejich opravu a údržbu.

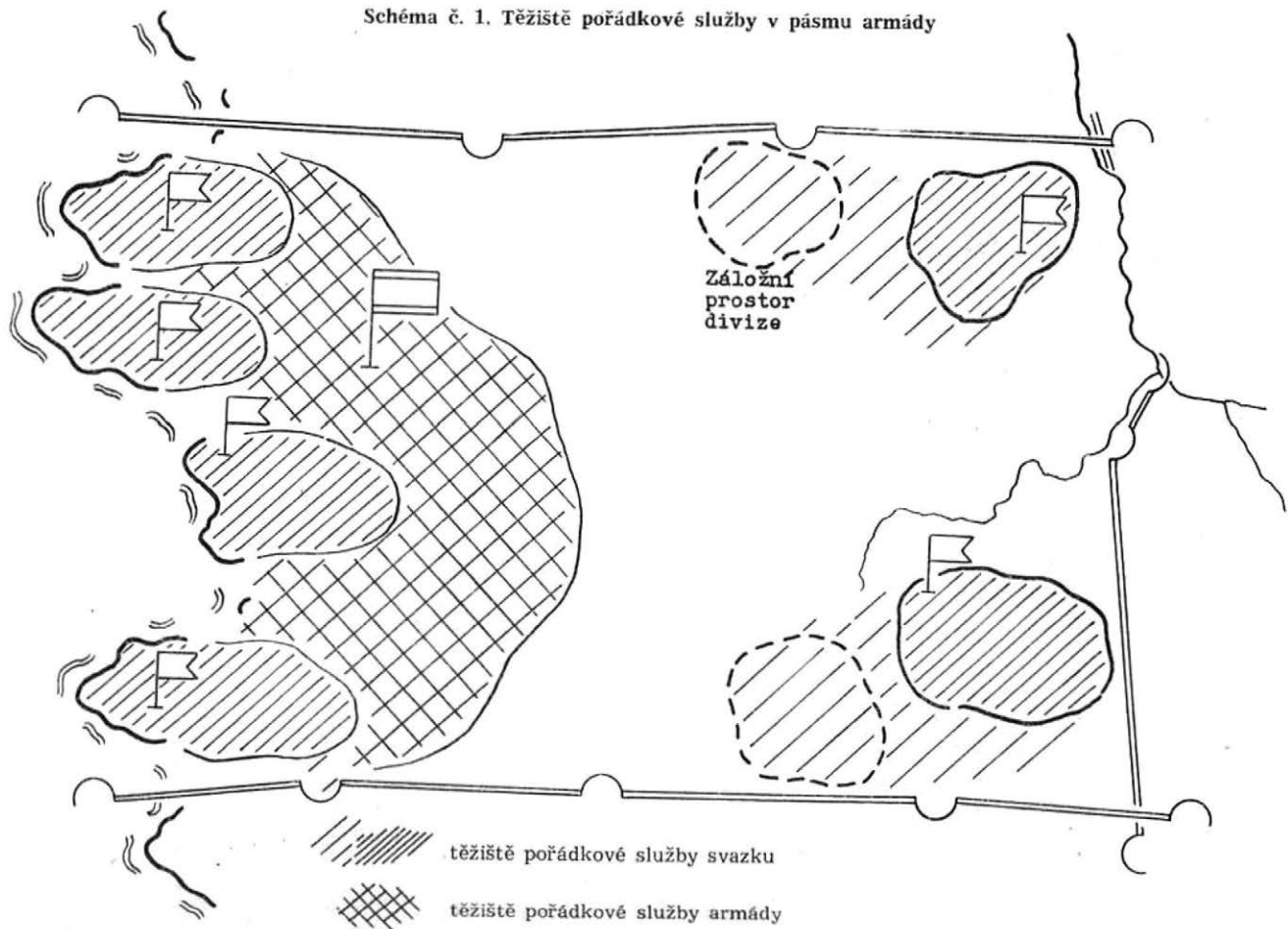
Znalost prostoru dovoluje pořádkové službě, aby poskytla pomoc manévrujícím jednotkám při průchodu obtížnými nebo poškozenými úseky, při odesílání opozdivších se vozidel, při obnovování pořádku po nepřátelských úderech. V lesních prostorech bude se pořádková služba podílet na protipožární službě, v zimě bude uvolňovat komunikace od sněhu a sypat zledovatělé úseky.

Mimořádně důležitým úkolem pořádkové služby je povinnost uvolnit cestu jednotkám majícím důležité úkoly; v manévrových podmínkách bojové činnosti budou tyto úkoly velmi časté, protože bude třeba zasazovat různé zálohy a druhé sledy k rozvíjení úspěchu nebo k odrazení nepřátelských protiúderů, přenášet úsilí z jednoho směru na druhý, propustit urychleně jednotky určené k likvidaci následků po nepřátelských atomových úderech apod.

Má-li pořádková služba splnit tyto náročné úkoly a má-li být pro velitele a štáby a pro manévrující vojska pomocníkem spolehlivě pomáhajícím utajenému, rychlému a složitému manévru, pak musí být náležitým způsobem organizována, čili jinými slovy musí, kromě pořádkových orgánů, mít i příslušné síly a prostředky těch druhů vojsk, které by pořádkové službě mohly zabezpečit i speciální úkony, o nichž v předchozích řádcích byla řeč. Např. v místech, kde budou závěje, musí být k dispozici sněhové pluhy, v místech přeprav musí být záloha přepravních prostředků a ženisté, mezi všemi stanovišti pořádkové služby musí být organizováno spolehlivé spojení apod. Porádková služba musí mít i dostatek vytyčovacíh značek, orgány k provádění vzdušného, radiálního a chemického průzkumu atd. Je tudíž vidět, že pořádková služba je komplexním systémem, zabezpečujícím plynulost manévru.

Organizovat takový spolehlivě pracující systém není ovšem záležitostí jednoduchou. Každý systém potřebuje určité předpoklady k úspěšnému „nalažení“, k spolehlivému „zaběhnutí“ a ani pořádková služba nebude činit z této zásady výjimku. Nikdo jistě nebude popírat skutečnost, že lépe se pracuje v takovém kolektivu, kde se lidé vzájemně znají, kde znají i prostředí, v němž mají pracovat apod. Takový kolektiv je schopen podstatně lépe zvládnout náročné a hlavně mimořádné úkoly, nežli by tomu bylo u kolektivů, jehož příslušníci se neu-

Schéma č. 1. Těžiště pořádkové služby v pásmu armády

stále střídají. Je-li tomu tak v práci, v denním životě, proč by to nemohlo být stejné v boji a operaci. V minulé válce bylo např. běžným zjevem, že k budování velitelských stanovišť, k zabezpečení strážní služby a spojení na velitelských stanovištích se určily příslušné síly a prostředky, které se zpravidla nestřídaly dřív, dokud nebyly z boje vyřazeny, nebo dokud k tomu nebyly jiné vážné příčiny. To mělo své důvody a osvědčovalo se to. Proč by to nemohlo být i v jiných případech?

Všimněme si proto některých okolností, dotýkajících se organizace pořádkové služby a posuďme, jak by mohla být účelně organizována.

Podle dosavadních zkušeností může být organizována tím způsobem, že nejdůležitější místa obsadí nadřízené velitelství svými pořádkovými orgány a podřízeným jednotkám určí pouze prostory nebo osy, na nichž budou podřízené jednotky organizovat pořádkovou službu samy svými orgány. To je způsob možný, vcelku osvědčený a pokud se nic zvláštního neděje, může plně vyhovovat. Jakmile však podřízené jednotky uvedený prostor opustí, opustí jej i jejich pořádkové orgány. Přijdou jednotky nové, neznalé prostoru, a budou organizovat pořádkovou službu znovu. To je poměrně značný nedostatek, protože sotva se jedny pořádkové jednotky s prostorem seznámily, již jej pouštějí. Že tomu tak bude, je samozřejmé. Nelze totiž hovořit o protiatomovém manévru, o nutnosti střídání prostoru a přitom zůstávat dlouho na jednom místě. Tímto nedostatkem ovšem problém nekončí. Jsme-li přesvědčeni, že soudobá bojová činnost bude vysoce manévrová, pak musíme zákonitě počítat s tím, že manévry budou probíhat nejen z týlu k frontě, ale i od fronty do týlu, podél fronty, šikmo k frontě atd. Zatím co jeden manévr nebo několik manévrů nebude ještě dokončeno, může situace vyžadovat již další nové manévry a třeba docela opačným směrem. Tak může dojít k situacím, že v určitém prostoru budou pořádkové orgány několika jednotek, přičemž některé orgány budou jednotky usměrňovat tam, jiné orgány jinam. Je zde záruka, že takový systém pořádkové služby zabezpečí spolehlivý, včasný a utajený manévr? Sotva. K dokončení správného obrazu o takovém systému je třeba si ještě představit, jak by asi bylo možno zvládnout podobnou situaci, kdyby byla narušena nepřátelským úderem. Jaká

by asi byla záruka, že se dostanou včas na místo jednotky nutné k odstranění následků podobného úderu? Velmi malá.

Nebylo by proto účelné přemýšlet o jiném, dokonalejším a kvalitativně vyšším systému pořádkové služby? Nebylo by účelné nevázat pořádkovou službu na určité jednotky a organizovat ji raději prostorově? Zdá se, že ano. Bude-li pořádková služba organizována prostorově, nemohla by si vzít příklad z organizace železniční dopravy? Zdá se, že by mohla. Proč právě ze železniční dopravy? Protože železniční doprava je svým způsobem organizována prostorově, má svoje pořádkové orgány (stanice, strážce přejezdů apod.), má svoje dopravní osy (železniční tratě), má svůj systém spojení k řízení dopravy, svoje signální značky atd. Po železničních tratích je řízena doprava vlaků jezdících různými směry podle jízdních řádů. Je možno namítnout, že právě tyto jízdní řády jsou něčím, co nelze aplikovat na bojovou činnost vyznačující se značnými změnami situace. Taková námitka je sice možná, nikoli však správná. Také v železniční dopravě dochází ke značným změnám — je třeba zabezpečit objížďky, přerušenou trať je třeba opravit, trať je nutno chránit, různými značkami regulovat rychlost atd. Pomocí pevného systému spojení je možno ovlivnit, kterým vlakům dát přednost, kam změnit směr vlaků atd. Orgány železniční dopravy řídí přepravu vlaků tam, kam je jim to přikázáno, aniž by přitom musely být příslušníky personálu obsluhujícího vlak. Jsou na místě, znají prostředí, dovedou si rychle poradit, mohou se s jinými stanicemi rychle dorozumět o nutných změnách.

Není zde značná podobnost s vojenskou pořádkovou službou? Zdá se, že ano. Manévr, přesuny, to není nic jiného, nežli určitý speciální způsob přepravy. Vlak jezdí z jedné stanice do druhé, různými směry; jednotky se přesunují a manévrují z jednoho prostoru do druhého, z jednoho směru na druhý směr a také různými směry. Správa dráhy nebo velký železniční uzel je pro železniční dopravu něco podobného, jako štáb armády pro určitý operační prostor; jednotlivé stanice nejsou nic jiného, nežli správcové pořádkového prostoru nebo pořádkového úseku; strážní domky u přejezdů a na důležitých místech trati, zastávky apod. nejsou nic jiného, nežli pořádková stanoviště.

Takový systém ovšem vyžaduje, aby štáb, který organizuje a řídí manévry a přesuny vojsk, měl k této práci příslušné orgány. V soudobých podmínkách by ovšem bylo

velmi problematické spoléhat na to, že tyto orgány je možné zřizovat na úkor bojových jednotek vyčleňováním rot a praporů, používáním hudeb, lehce raněných apod. Charakter soudobé bojové činnosti vyžaduje, aby pro tato složitá a náročná opatření byly organizovány a cvičeny speciální pořádkové jednotky.

Organizace stálých orgánů pořádkové služby musí pochopitelně odpovídat charakteru soudobé bojové činnosti. Předchozí řádky upozorňovaly, že tato činnost bude úplně odlišná od činnosti obvyklé v minulé válce, že bude vysoce manévrová, vedená na směrech, doprovázená údery raketových a jaderných zbraní, zvýšenou činností vzdušných výsadek, průzkumných a diverzních skupin, zvýšenou činností průzkumného letectva apod. Atomové a raketové údery mohou nejen značně rozrušit bojiště a válčiště, ony mohou zapálit i rozsáhlé prostory a zamořit je vysokou radioaktivitou i jinými prostředky.

Sledování stavu komunikační sítě, radiační, chemické a vzdušné situace provádějí zpravidla orgány různých složek. Stav komunikační sítě, průchodnost terénu, stupen rozrušení, požáry apod. zjišťují obvykle orgány ženižního průzkumu; radiační a chemickou situaci zjišťuje chemické vojsko; biologickou situaci zdravotnická služba; vzdušnou situaci hlášená služba protivzdušné obrany apod. Jinými slovy — důsledky nepřátelských atomových, raketových, leteckých i jiných úderů ve vlastním týlu zjišťuje značný počet různorodých orgánů, jejichž činnost musí být důkladně koordinována, jinak nedosáhne žádaných výsledků. Protože tyto zásahy nepřítele zpravidla značně ovlivňují manévr i jinou naši činnost a často jsou vedeny především k tomu, aby náš manévr znemožnily, musí zde být ještě odpovídající množství orgánů pořádkové služby, které by podle pokynů velení usměrňovaly manévr i jinou činnost vojsk ve změněné situaci.

Nebylo by proto účelné všechny tyto orgány spojit? Nebylo by účelné mít pořádkovou službu organizovanou systémem sítě tak, aby mohla štábu armády hlásit současně nejen situaci jednotek nebo průběh manévru a přesunu, ale i všechny okolnosti, které manévr narušují a vyžadují změnu dosavadních opatření a záměrů? Takové hlášení by podstatně usnadnilo a zrychlilo práci štábu armády, neboť místo toho, aby sbíral a vyhodnocoval řadu dílčích hlášení

od jednotlivých orgánů a sestavoval z nich přehled, nutný k odpovídajícím opatřením, měl by zprávu přehlednou, komplexní a mohl by reagovat daleko dříve, účelněji, komplexněji a pružněji. Na podkladě takové zprávy mohly by naopak orgány pořádkové služby dostat nazpět a daleko rychleji rozkazy k zabezpečení změn v manévru, k informování velitelů a k usměrňování různých jednotek na zasažené prostory atd., atd.

Jaká by tedy měla být organizace pořádkové služby, aby splnila všechny uvedené úkoly? Stručně řečeno — taková, aby nejen zabezpečila pořádek na osách a v jejích okolí, ale aby byla pro štáb současně informátorem o všem, co charakterizuje soudobou bojovou činnost (tj. především údery AZ, činnost letectva a vzdušných výsadek) a pro jednotky tlumočnickem jak na tyto zásahy nepřítele reagovat, aby reakce byla v duchu celkového zámyslu vedení bojové činnosti. Jinými slovy: pořádková služba v soudobých podmínkách by měla za všech situací mít

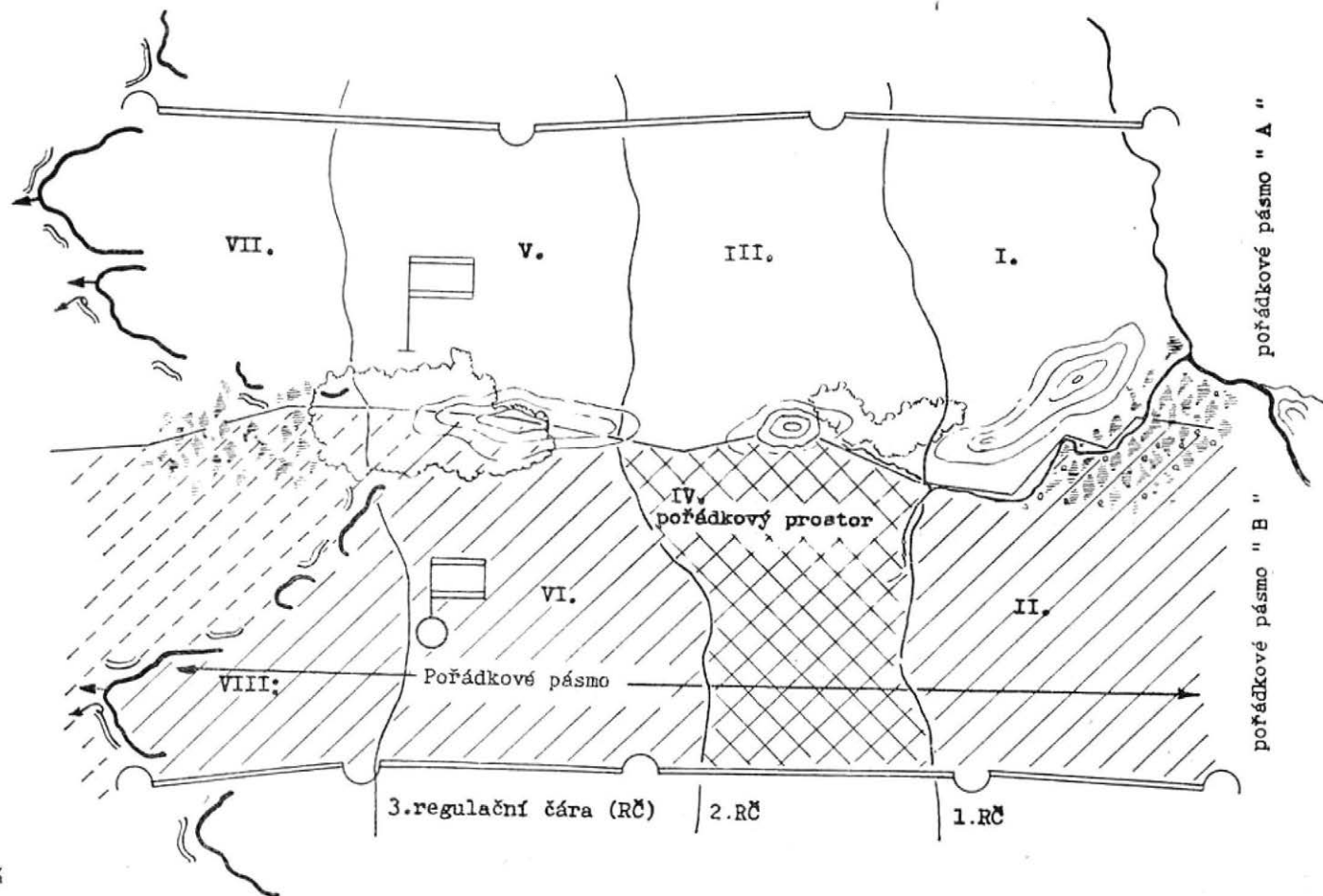
- pořádkové a regulační orgány,
- orgány pro radiační a chemický průzkum,
- orgány pro střežení vzdušného prostoru,
- orgány pro zabezpečení spojení,
- odpovídající množství spojovacích a dopravních prostředků a příslušnou výzbroj a výstroj.

Abyste bylo možno celý systém pochopit a pokud možno co nejkonkrétněji kalkulovat tyto síly a prostředky, uvedeme praktický příklad, zpracovaný na těchto předpokladech:

- šířka pásma armády 100 km,
- hloubka operačního uclnění (včetně týlů) 150 km,
- divize v dotyku organizují vlastní pořádkovou službu na hloubku svých bojových sestav, tj. na 20—30 km,
- divize druhého sledu a armádní prostředky organizují vlastní pořádkovou službu uvnitř svých prostorů,
- ze studia terénu a hustoty komunikační sítě ve střední a západní Evropě lze zjistit, že jedna výkonná komunikace (tj. silnice I. tř.) připadá průměrně na každých 50 km úseku terénu a to jak ve směru východ—západ, tak i ve směru sever—jih, zatím co se silnicemi II. a III. třídy lze počítat na každých 10 až 15 km úseku terénu ve směru východ—západ a na každých 15—20 km ve směru sever—jih,

Schéma č. 2. Rozdělení pásma činnosti armády na pořádková pásma a pořádkové prostory

Pořádková služba — důležitý prostředek vedení v manévrových podmínkách

- rychlost přesunu v soudobých podmínkách je 20–25 km/hod., což znamená, že regulační čáry bude armáda určovat na vzdálenost 40–50 km.

Vycházíme-li z těchto reálních předpokladů, zjistíme, že pásmem armády, orientovaným přibližně ve směru východ–západ a širokým asi 100 km, budou procházet přibližně 2 silnice I. tř. a 7–10 silnic II. a III. tř., zatím co pásmem orientovaným přibližně ve směru sever–jih bude 1–2 silnice I. tř. a 6–8 silnic II. a III. tř. Rozdělíme-li nyní pásmo armády touto komunikační sítí na jednotlivé prostory, zjistíme, že 1–2 silnice I. tř. nám dělí pásmo armády na dvě poloviny, které můžeme nazvat „pořádkové pásmo“. Současně zjistíme, že v pásmu hlubokém přibližně 150 km budou procházet 3–4 rokády I. tř., nebo 3–4 regulační čáry. Podélné a příčné silnice (rokády) nám tudíž rozdělí pásmo armády na 6–10 (tj. průměrně na 8) prostorů, které můžeme nazvat „pořádkový prostor“, jehož přibližné rozměry budou 45–55 × 35–45 km (viz schéma 2 – ze schématu je současně zřejmé, že takové rozdělení přichází v úvahu i tehdy, když armáda útočí na dvou operačních směrech). Pořádkovými prostory budou (kromě silnic I. tř.) procházet ještě 3–4 silnice II. a III. tř. (průměrná hustota 1 silnice na 15 km), které spolu se silnicí I. tř. rozdělí pořádkový prostor na 4–6, tj. průměrně 5 částí, jež můžeme nazvat „pořádkový úsek“, jehož přibližné rozměry budou 8–12 × 35–45 km. Uvnitř pořádkového úseku bude ještě větší nebo menší množství místních cest, které pořádkový úsek rozdělí na menší celky. Předpokládáme-li, že pořádkový prostor bude mít rozměry 8–12 × 35–45 km, pak bude důležitějšími místními cestami rozdělen asi na 4–8 prostorů, v nichž bude účelné zřídit jednak stojící a jednak pohyblivá pořádková stanoviště. Celkové rozdělení pásma armády na jednotlivé prostory je uvedeno na schématu 3.

Provedeme-li celkovou rekapitulaci těchto propočtů, zjistíme, že v pásmu armády širokém 100 km a hlubokém 150 km by průměrně bylo:

- 2 pořádková pásma,
- 8 pořádkových prostorů,
- 40 pořádkových úseků ($4-6 = 5$ úseků $\times 8$ prostorů),
- 240 pořádkových stanovišť ($4-8 = 6$ stanovišť $\times 40$ poř. úseků).

V každém tomto pásmu, prostoru, úseku a na každém stanovišti bude nutné mít

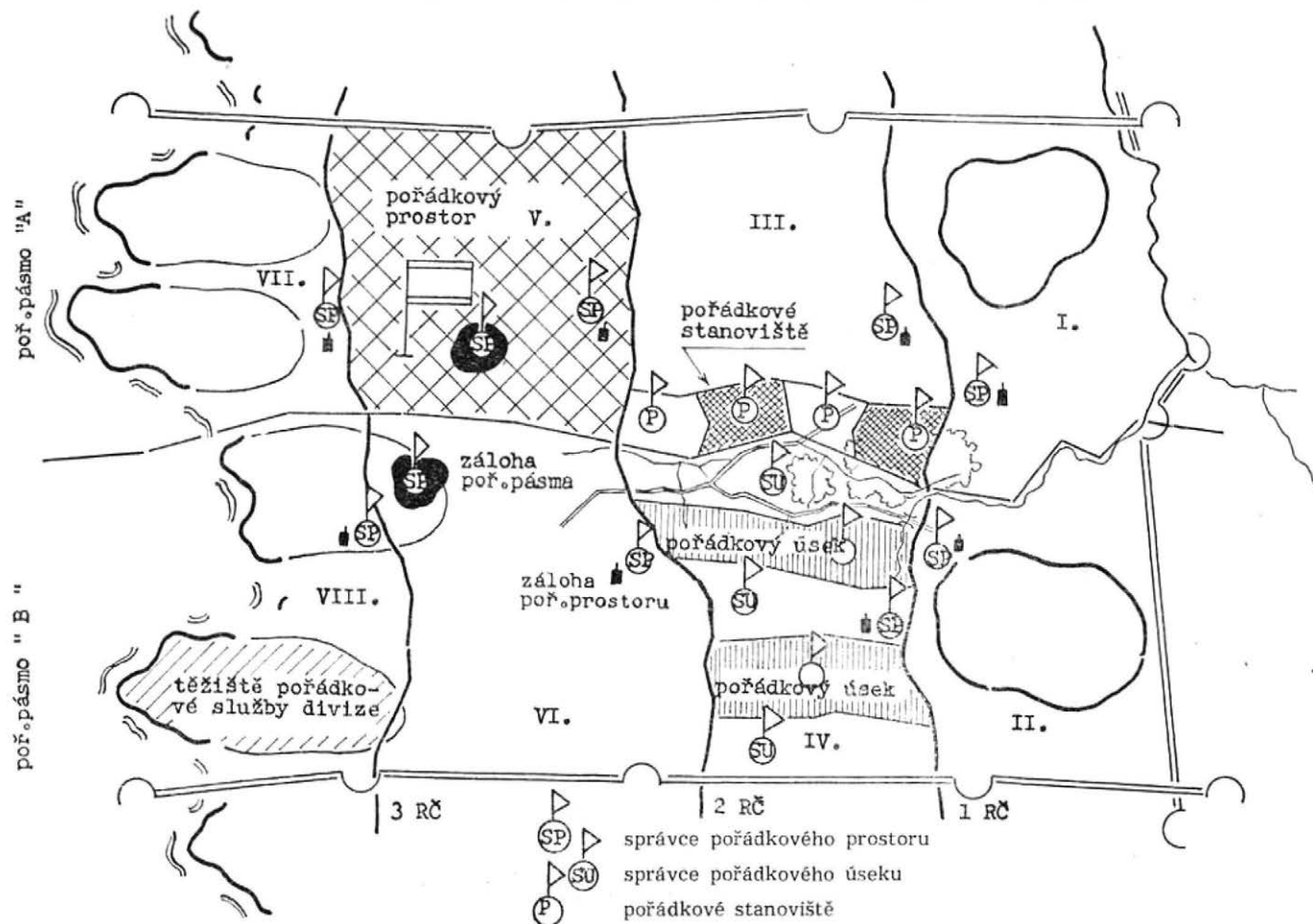
určité orgány pořádkové služby. Přitom na důležitých stanovištích musí být nejen orgány pořádkové a regulační, ale i zmíněné orgány pro vedení vzdušného, radiálního a chemického průzkumu a pro spojení, popřípadě i pro jiné účely (zajištění, technická pomoc apod.). Soudobá bojová činnost, významující se prudkými změnami situace, si zákonitě vyžádá i případné zvětšení pásma armády, nutnost nahrazovat ztráty vzniklé v řadách orgánů pořádkové služby, vytvářet nové objížďky apod. Terén a případná větší hustota komunikační sítě mohou si opět vyžádat větší počet pořádkových úseků a stanovišť. Bude proto účelné, aby kromě shora uvedených orgánů pořádkové služby byly k dispozici ještě další orgány záložní.

Možné počty těchto záloh mohou být tyto:

- pro každé pořádkové pásmo 1 kompletní obsluha pořádkového prostoru,
- pro každý pořádkový prostor 1 kompletní obsluha pořádkového úseku,
- pro každý pořádkový úsek alespoň 1 obsluha pro pořádkové stanoviště.

Tabulka na str. 38 uvádí možnou organizaci jednotlivých orgánů pořádkové služby, jakož i propočty potřeby sil a prostředků pro jeden pořádkový prostor a pro celé pásmo armády. Na první pohled se může zdát, že uvedené počty jsou vysoké a že bude obtížné hledat pro ně úhradu. Při řešení tohoto problému je ovšem nutné si uvědomit, že armáda působící v pásmu 100 × 150 km bude mít zpravidla k dispozici dva silniční provozní prapory, jejichž úhrnné počty jsou asi 1000 lidí. Uvážíme-li, že polovinu těchto počtů, tj. asi 500 lidí, bude nutno použít k ostatním úkolům silničních provozních praporů (tj. ke zřizování různých etapních stanic, k nutné údržbě hlavních dopravních tepen apod.), pak máme pro úhradu zmíněných pořádkových orgánů k dispozici asi 500 lidí. Úhradu personálu vidových hlásek PVO (30 osob), chemických hládek (30 osob) a radistů (90 osob) možno najít v příslušné reorganizaci armádních jednotek PVO, armádních praporů chemické ochrany a armádních spojovacích jednotek. Úhrada na účet těchto jednotek je pochopitelná, protože pořádková služba by automaticky přejímala na sebe část jejich činnosti, jak je zřejmé z předcházejícího zdůvodnění obsahu úkolů pořádkové služby. Celkem by bylo možné uhradit asi 650 osob, takže celé zřízení podobného systému pořádkové služby by si pro jednu armádu vyžádalo přibližně 720 osob. Nelze

Schéma č. 3. Rozdělení pásma armády na prostory jednotlivých složek pořádkové služby

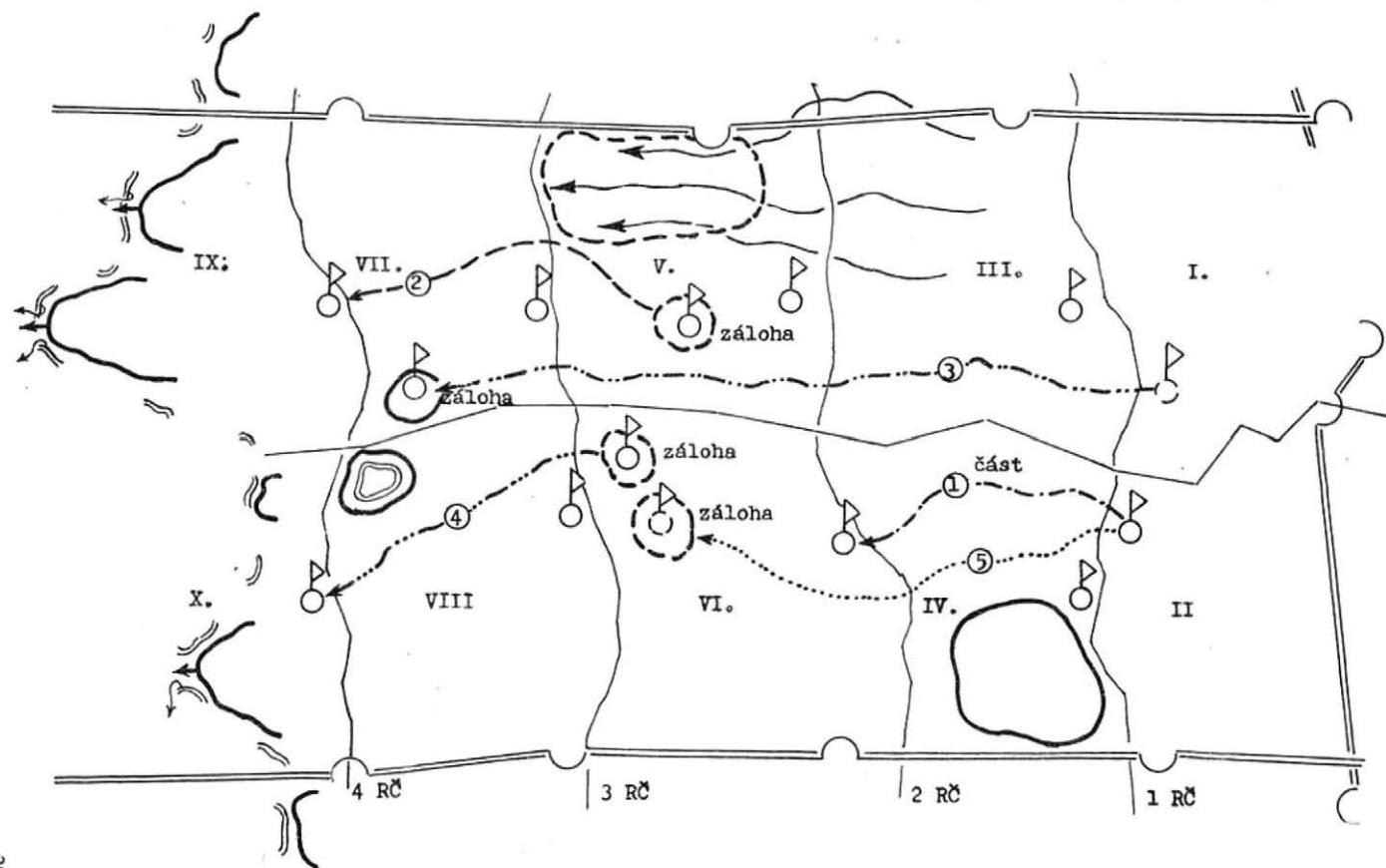

Pořádková služba — důležitý prostředek vedení v manévrových podmínkách

ROZPOČET ZÁKLADNÍCH ORGÁNŮ POŘÁDKOVÉ SLUŽBY ARMÁDY

Poř. číslo	Složka pořádkové služby	Počty					Poznámka
		osoby	motocykl	auta		rádiová stanice	
				GAZ	V3S		
1.	Velitelství pořádkového prostoru: - štáb (správce prostoru, zástupce, řidič) - směrník – motocyklista - vidová hláška PVO 1+2 - chemická hlídka 1+2 - ochranné družstvo 1+6+1 řidič - dopravní družstvo - spojovací personál 1+2+2 řidiči	3 4 3 3 8 3 5	4	1			pro kontrolu a doplňkový průzkum dopravují se na autě ochranného družstva dopravují se na autě ochranného družstva pro ochranu VS pořádkového prostoru, doplňkový průzkum, střežení důležitých objektů pro dopravu mužstva na stojící pořádková stanoviště řidiči mají spojovací výcvik
	Celkem	29	4	1	4	2	motocykl má tandem (možno využít k urychlení rozvozu mužstva na pořádkové stanoviště a k zajištění motocyklisty strážným)
2.	Pořádkový úsek - správce + pomocník + řidič + spojař - směrník – motocyklista - směrník pro pořádková stanoviště	4 4 10	4	1		1	obsluha pro 2 pohyblivá pořádková stanoviště, nebo kontrola a průzkum 4 stojící pořádková stanoviště o 2 mužích + 2 muži záloha úseku
	Celkem	18	4	1		1	
3.	Celková potřeba pro pořádkový prostor: 1 velitelství 5 pořádkových úseků 1 záloha	29 90 18	4 20 4	1 5 1	4 — —	2 5 1	Veškerý personál a techniku pořádkového prostoru sloučit do organické jednotky = pořádková rota
	Celkem	137	28	7	4	8	
4.	Celková potřeba pro armádu: 8 pořádkových prostorů 2 zálohy	1096 274	224 56	56 14	32 8	64 16	Uvedené počty včlenit do dvou silničních provozních praporů, které reorganizovat pro plnění nových i dosavadních úkolů
	Celkem	1370	280	70	40	80	

Schéma č. 4. Příklad možného postupného zasazování a využívání pořádkové služby za útočné operace armády

Pořádková služba — důležitý prostředek vedení v manévrových podmínkách

pochybovat o tom, že vzhledem k významu této služby a nové náplni její práce to nejsou počty přehnané.

Jsme-li nyní přesvědčeni o logičnosti tohoto názoru, pak zbývá vyřešit ještě jednu otázku a tou je — do jakých organizačních celků celý tento systém uspořádat? Neučiníme jistě chybu, zůstaneme-li u zmíněných silničních provozních praporů. Předpoklady uvedené v předcházejících odstavcích ukázaly, že pásmo činnosti armády bude zpravidla rozděleno na dvě pořádková pásma. Armáda má k dispozici obvykle dva silniční provozní prapory — bylo by proto jenom logické, aby o každé pořádkové pásmo pečoval jeden z nich. Tento prapor má své velitelství i příslušné pomocné jednotky a právě z těchto důvodů nejsou tyto orgány uvedeny v připojené tabulce. Bylo by proto pouze nutné pozměnit organizační strukturu dosavadních silničních provozních praporů tak, aby kromě dosavadních úkolů převzaly i nové jmenované úkoly a aby tyto nové úkoly plnily nejen v týlovém prostoru armády, ale i v celém pásmu armády. Tento nový silniční provozní útvar by tudíž měl asi 955 osob (asi 250 osob pro plnění dosavadních speciálních úkolů a asi 685 osob pro plnění nových i dřívějších úkolů pořádkových a regulačních). Pořádkovou službu by pochopitelně organizovalo operační oddělení štábu armády v těsné součinnosti se štábem týlu; příslušné rozkazy by dostali dva velitelé silničních provozních praporů.

K zajištění dostatečného počtu vycvičených kádrů by postačovalo, aby v mírové době byl u každé armády jeden provozní silniční prapor složený z velitelství, dvou pořádkových rot a jedné roty technické. Výcvik v pořádkové službě a řídicí výcvik by se konal u praporu, výcvik ostatních specialistů v prvním roce základní služby u příslušných speciálních útvarů, ve druhém roce u praporu.

Opravdu se zdá, že by pořádková služba byla spolehlivějším orgánem velení, kdyby byla organizována prostorově, podobným systémem jako železniční doprava, kdyby měla svoje stále orgány na vyšších velitelských stupních a svoji samostatnou spojovací síť. Takový systém, nevázaný na útvary a svazky, ale vázaný na určitý prostor, by měl reálnější naději na to, že prostor zvládne, že se mezi sebou dorozumí a že

ve svém prostoru podle pokynů svého štábu zabezpečí manévry a přesuny jakýchkoli jednotek a kterýmkoli směrem. Orgány tohoto systému by zůstávaly na místě poměrně dlouho a měly by tudíž možnost dokonale jej poznat. Např. ze schématu 3 a 4 je zřejmé, že orgány v prostorech VII a VIII by zůstávaly na místě téměř do konce účinné operace. Takový systém by se mohl plánovitě přemísťovat po sledech jak dopředu, tak i dozadu, podle vývoje situace, rozšiřovat nebo zužovat pásmo své činnosti (viz schéma 4).

Tím není řečeno, že by útvary a svazky nemohly usměrňovat manévry uvnitř své sestavy. Železniční doprava je řízena vcelku a přitom na každé stanici, na každém seřaďovacím nádraží se vlaky posunují (manévrují) podle místních potřeb a podle pokynů náčelníků stanic. Ze schématu 3 je možno si učit o tom jasnou představu. Například v prostorech označených I a II a v prostorech VII a VIII jsou rozmístěny jednotlivé divize. Uvnitř prostoru těchto divizí řídí pořádkovou službu orgány těchto divizí a na ostatním území prostorů I, II, VII a VIII orgány armády.

Armádní orgány mají povinnost spolupracovat s divizními orgány jednak proto, aby prostor dokonale poznaly a jednak proto, aby v něm mohly převzít službu, jakmile její uvedené svazky z jakéhokoli důvodu opustí, nebo jakmile si situace vyžádá, aby do jmenovaných divizních prostorů zasáhly podle rozhodnutí velitelé armády jiné jednotky (např. armádní zálohy, druhé sledy, odřady pro odstraňování následků atomových úderů apod.). Naopak pořádkových orgánů svazků by bylo možné v různých situacích využít k zesílení pořádkových stanovišť armády v důležitých místech a to nejen v blízkosti prostorů činnosti svazků, ale i na osách jejich přesunů.

Je pochopitelné, že soudobý charakter bojové činnosti i uvedený systém pořádkové služby by vyžadoval i jiný systém spojení. Spojení zabezpečuje velení a velet je třeba i během manévru. Nebylo by proto účelné, aby i spojení bylo organizováno systémem prostorovým? Budé možné v soudobých výsoce manévrových podmínkách zabezpečit spojení dosavadní organizací spojovacích sítí?

Asi ne! Zřejmě bude nutné hledat systém jiný. Je třeba přemýšlet o tom, zda by to nemohl být systém prostorový, spojený s uvedeným prostorovým systémem

komplexní pořádkové služby. Takový komplexní nový systém by mohl pracovat podle zásady „pořádek na komunikacích, na přepravách, v prostorech soustředění, pořádek při likvidaci následků nepřátelských úderů, pořádek ve zjišťování a dodávání zpráv a hlášení, pořádek na spojovacích sítích; krátce — pořádek v přípravě, v provedení, v řízení, zajištění i ovlivňování manévru“. Bez úspěšného manévru nebude v soudobých podmínkách úspěšné bojové činnosti.

Takový systém by současně byl pro vyšší štáb zárukou, že bude soustavně znát situaci na osách i kolem nich, že bude mít možnost ji ovlivňovat, že může dát rozkaz určité jednotky zastavit a jiné propustit, změnit jednotkám směr podle vývoje situace apod.

Z tabulky jsou zřejmé počty rádiových stanic pro pořádkové prostory a pořádkové úseky, ze schématu 5 je zřejmé rozmístění těchto stanic v pásmu armády. V zásadě by všechny rádiové stanice byly organizovány do dvou druhů rádiových sítí — 2 sítě VS pořádkových prostorů — VS armády, do nichž by byly zapojeny štáb týlu a velitelství silničního provozního praporu pracujícího v příslušném pořádkovém pásmu;

— 8—10 sítí mezi VS pořádkového prostoru a jemu podřízených pořádkových úseků.

Takto organizovaná síť rádiových stanic by jednak spolehlivě zvládla celý prostor pásma armády, jednak by zabezpečila rychlé doručení zpráv z celého pásma nebo alespoň ze všech důležitých bodů a zpětné předání příslušných rozkazů a konečně by umožnila jednotkám, rozmístěným nebo přesunujícím se v blízkosti těchto stanic, aby předaly na VS armády nutná hlášení. Není vyloučena ani taková možnost, že by tato síť mohla být základem pro zřízení pomocných spojovacích uzlů v důležitých místech, nebo prostředkem, jehož by se výhodně využilo při ztrátě spojení velitelského, součinnostního apod.

Závěrem je možno říci, že nelze hovořit o manévrovém charakteru soudobé bojové činnosti a neučinít současně všechno, co je pro zabezpečení manévru nutné. Jestliže nové bojové prostředky mění zásady taktiky, operačního umění i strategie, pak musí měnit i způsoby a druhy zabezpečení. Když se ve druhé světové válce bojová činnost rozvíjela v nebyvalých rozměrech nejen na zemi, ale i ve vzduchu, bylo nutné organizovat zvláštní systém leteckých pozorovatelů a velitelských stanovišť, aby bylo možné řídit vzdušné manévry a vzdušné boje nad rozsáhlými prostorami. Vysoká manévrovost tehdejšího letectva to žádala. Zvyšuje-li se podstatně manévrovost v soudobých podmínkách, nebude tedy nutné učinit něco podobného, ovšem kvalitativně lepšího i na zemi?

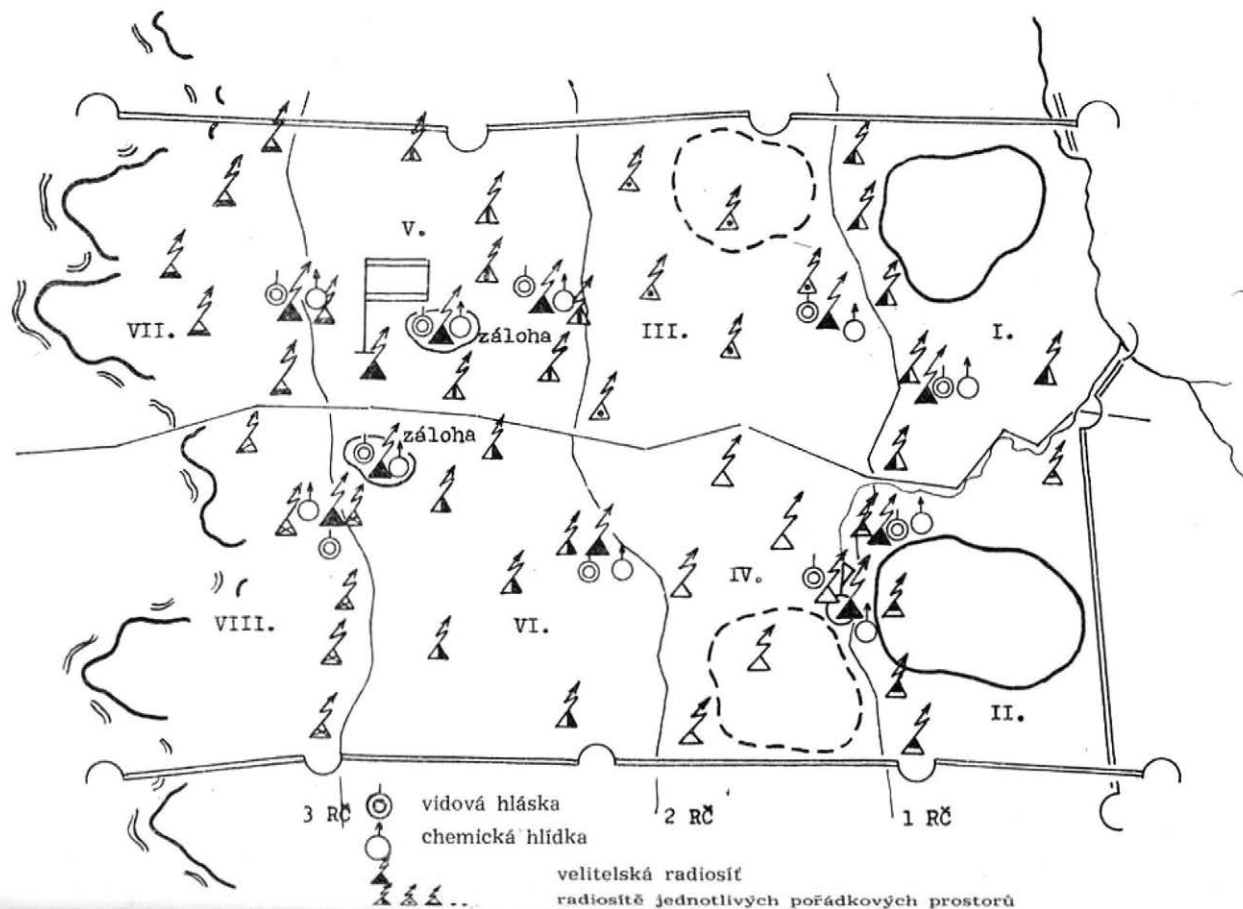
Konečně je třeba zdůraznit, že úvahy o této nebo podobné organizaci pořádkové služby nemají v úmyslu hovořit o tom, že by pořádková služba, nutná pro zabezpečení manévru a přesunu, měla mít organicky včleněny všechny speciální jednotky, které se při jejím výkonu mohou uplatnit. Nikoli. Speciální jednotky druhů vojsk mohou být orgánům pořádkové služby přidělovány případ od případu podle toho, o jaký prostor a jaký úkol půjde. Nebude-li v daném prostoru řeka, není třeba přidělovat pořádkové službě ženisty a přepravní prostředky, nebude-li sníh, nebudou nutné sněhové pluhy apod. Bude však účelné mít pevně a organicky stmelené stále orgány pořádkové a regulační a zesilovat je specialisty podle konkrétních potřeb.

Nelze být přesvědčen o kvalitativně vyšších formách bojové činnosti a přitom se domnívat, že na nové, náročnější a složitější úkoly budou postačovat staré prostředky a způsoby. Tak je tomu v každém oboru lidské činnosti, tak je tomu i v vojenství a tak je tomu i v manévru a v pořádkové službě.

Je proto nutné odpovědně se postavit k otázce, zda reálné perspektivy o vysoce manévrovém charakteru soudobé bojové činnosti je možné zabezpečit dosavadním systémem pořádkové služby a dosavadní organizací jejích orgánů. Jsme přesvědčeni, že nikoli a právě vzhledem k tomuto přesvědčení předkládáme čtenářům časopisu „Vojenská mysl“ uvedené úvahy k posouzení. Jsme přesvědčeni, že pořádková služba se v soudobých podmínkách stává určitým druhem zabezpečení a že je proto nutné dát jí v systému zabezpečení to místo, které jí náleží a vybavit ji tak, aby svůj vysoce náročný úkol mohla splnit. Současně jsme přesvědčeni, že pro tyto náročné úkoly je nutné orgány pořádkové

Schéma č. 5. Schéma možného rozmístění vidových hlásek, chemických hlídek a organizace spojení pořádkové služby

služby nejen organizovat v příslušných jednotkách, ale také je systematicky cvičit. Již Engels v řadě svých prací zdůrazňoval, že veškerá organizace i způsob boje armády jsou závislé na materiálních, tzn. ekonomických podmínkách, na lidech a zbraních. Jestliže vývoj vědy a techniky, použitelné pro vojenství, je příčinou zcela změněného charakteru soudobé bojové činnosti, pak je samozřejmé, že tento změněný charakter si vyžádá i změny v systému zabezpečení této činnosti, změny v organizační struktuře i v oblasti výchovy a výcviku vojsk.

Prameny:

- Projevy s. Chruščova a Malinovského na IV. zasedání Nejvyššího sovětu SSSR (Moskva, 14. 1. 1960).
- Vlastní úvahy.

В статье подчеркивается важность комендантской службы в современных условиях и замечается совсем новое понимание организации комендантской службы (пространственное, как в железнодорожном движении) с расчетом расхода сил и средств.
